

EN RECORD D'ANTONI MARIA BADIA I MARGARIT

Carles Duarte i Montserrat*

El Dr. Badia i Margarit, nascut l'any 1920 i traspassat el dia 16 de novembre de 2014, és una figura clau en el camp de la lingüística catalana i la romanística internacional, una baula fonamental per entendre la represa, la consolidació i la renovació dels estudis científics sobre la llengua catalana durant un franquisme que la bandejava sistemàticament. Mestre i referent per a diverses generacions de filòlegs, la seva llista de deixebles eminents és llarga i prestigiosa, començant per noms tan rellevants com Germà Colón o Joan Veny.

Per oferir, d'entrada, una visió de conjunt de l'enorme importància del llegat intel·lectual del Dr. Badia i Margarit escau recordar que va ser president de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (1973-76) i doctor honoris causa per les universitats de Salzburg (1972), de Tolosa de Llenguadoc (1980), de la Sorbona, a París (1986), de Perpinyà (1989), del Knox College de Galesburg, Illinois, als EUA (1990), d'Alacant (2002), de les Illes Balears (2007) i de Barcelona (2007). Va ser, a més, membre de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1955) i de l'Institut d'Estudis Catalans (1968), on va ser president, entre 1989 i 1995, de la Secció Filològica. Afegim-hi que va ser distingit amb els reconeixements públics més destacats: la Fundació Lluís Carulla li va concedir el seu Premi d'Honor l'any 1995, l'any 1996 va rebre el premi Fundació Catalana per a la Recerca, l'any 1999 va rebre la Medalla d'Or de la Ciutat de Barcelona al mèrit científic, l'any 2003 Òmnium Cultural li va atorgar el Premi d'Honor de les Lletres i la Generalitat de Catalunya li va concedir la seva Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya l'any 2012.

Amb una llarga i fecunda trajectòria acadèmica a la Universitat de Barcelona, hi va exercir com a catedràtic primer des de 1948 de gramàtica històrica de la llengua espanyola i des de 1977 fins a la seva jubilació, de gramàtica històrica catalana, i en va ser rector entre 1978 i 1986, en una etapa decisiva per a la democratització de la nostra vida política i de les institucions universitàries. La seva producció científica inclou llibres que són fites indispensables per comprendre i explicar la lingüística catalana, com la *Gramàtica històrica catalana* (1951, traduïda al català el 1981), la *Gramàtica catalana* (1962) o la *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica* (1994), però, més enllà d'aquestes obres tan ambicioses i influents, el Dr. Badia i Margarit va dedicar energies ingents a altres projectes d'una importància excepcional, com l'*Atlas del domini lingüístic català*. I va impulsar amb determinació la recerca en àmbits tan diversos com la fonètica o l'antroponímia. Per als qui l'any 1976, tot just després de la mort del general Franco, ens incorporàvem a les aules universitàries, el professor Badia i Margarit era una porta excel·lent per endinsar-nos en el món de la lingüística catalana. Ho fèiem devorant llibres tan interessants i valuosos com *Llengua i cultura als Països Catalans* (1964) o *La llengua catalana ahir i avui* (1973).

Quan l'any 1983 l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, amb el seu director Josep-Enric Rebés i Solé al capdavant, va crear la *Revista de Llengua i Dret* i me'n va nomenar director, vam demanar al Dr. Badia i Margarit de formar part del Consell de Redacció. Va acceptar generosament, com ho va fer també un altre gegant de la filologia catalana, el professor Joan Coromines. Però el Dr. Badia no tan sols es va implicar en la constitució del Consell de Redacció de la *Revista de Llengua i Dret*, sinó que va escriure un dels articles del nostre primer número: «L'establiment del llenguatge administratiu català: de la teoria a la realitat».

---

* Carles Duarte i Montserrat, director de la Fundació Lluís Carulla

Citació recomanada: DUARTE I MONTSERRAT, Carles. «En record d'Antoni Maria Badia i Margarit», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 62, 2014, p. 3-4, DOI: [10.2436/20.8030.02.74](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.74)

El Dr. Badia i Margarit aportava a la *Revista de Llengua i Dret* una doble perspectiva d'una incidència ben clara en els objectius i el contingut de la nostra publicació. D'una banda, havia posat les bases de la sociolingüística catalana, amb *La llengua dels barcelonins* (1969), una recerca capdavantera en l'aplicació de mètodes empírics per a l'anàlisi dels comportaments i usos lingüístics, i era en aquell moment president del Grup Català de Sociolingüística, és a dir contribuïa a enfortir dins la nostra publicació el vessant d'aproximació a la sociolingüística i a la planificació lingüística. De l'altra, el Dr. Badia havia estat capdavanter en el procés d'establiment del llenguatge administratiu català des de les seves altes responsabilitats universitàries. M'hi estendré una mica més en aquest punt per la meua proximitat ben directa amb aquesta labor del Dr. Badia. Un cop iniciat el seu mandat com a rector de la Universitat de Barcelona –va ser nomenat el dia 19 de gener del 1978–, el professor Badia i Margarit va promoure-hi des del primer moment el procés de normalització lingüística. La primera mesura que va adoptar en aquesta direcció va ser crear una Comissió Sociolingüística, que s'havia d'ocupar de diversos aspectes de la normalització: buidar i interpretar les enquestes emplenades pels estudiants en matricular-se, sobre el seu coneixement de català; obtenir dades sobre els cursos professats en català; editar fascicles per difondre les terminologies especialitzades en català per a ús del professorat i de l'alumnat; etc. En vaig ser testimoni perquè el rector Badia i Margarit em va nomenar membre d'aquella Comissió, on feia de secretari.

En la seva reunió del 30 de maig de 1978, la Comissió Sociolingüística, després d'un llarg debat sobre la conveniència i l'oportunitat d'organitzar directament cursos de llengua catalana destinats a professors, alumnes i membres del personal no docent, va decidir constituir un Secretariat per a l'ensenyament del català, que va posar en funcionament uns cursos de català, que vaig coordinar i que són a l'origen dels actuals Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona.

Ara bé, tant el Dr. Badia i Margarit com jo mateix, que aleshores era un estudiant de filologia catalana, vam ser conscients que aquesta tasca quedaria incompleta si no facilitàvem a les persones que duïen a terme les feines administratives de la universitat uns models de documents i uns criteris que els orientessin en l'adopció del català com a llengua de treball.

Per aquest motiu, abans que el català fos reconegut com a llengua oficial per l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del desembre de 1979, la Universitat de Barcelona ja havia realitzat passos molt significatius en el camp de la promoció i de l'ús del català, entre els quals l'elaboració i la publicació del *Formulari administratiu aplicat especialment a la universitat* que el rector Badia i Margarit i jo vam fer conjuntament i que anava precedit d'un pròleg important del professor Badia amb el títol *Per un llenguatge administratiu català* on justificava els criteris que hi havíem emprat i exposava el procediment que havíem seguit i les consultes que havíem realitzat. Érem, doncs, ben conscients l'any 1983 que, a l'hora de posar en marxa la *Revista de Llengua i Dret*, el Dr. Badia i Margarit hi havia de quedar associat.

El professor Badia era un científic d'una exigència i d'un rigor exemplars, però mai no va entendre la seva responsabilitat acadèmica com una funció independent de la realitat social. Amb una visió sempre compromesa cívicament, va integrar en la seva vida i en la seva obra una vocació de servir el país, de fer-hi aportacions útils. Ho va demostrar esdevenint precursor de l'aplicació dins de la lingüística catalana de la dimensió social i de les metodologies sociolingüístiques. Ho va fer així mateix encapçalant la fixació d'un llenguatge administratiu català que no fos una mera rèplica dels models preexistents castellans, sinó que es nodrís d'un sentit de tradició històrica i d'una connexió nítida amb els corrents contemporanis que es produïen en les llengües de més difusió i prestigi. A la *Revista de Llengua i Dret* ens en vam fer ressò i ens en vam enriquir. Li retem, des del record agraït i commogut, el nostre reconeixement més profund.